

Met gepaste trots biedt de VSCD (Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties) u twee publicaties aan: Sterke Podia, Sterke Sector ons nieuwe visiedocument, en Podia 2022, het jaaroverzicht van de VSCD leden.

Podia 2022: Jaarcijfers schouwburgen en concertgebouwen in Nederland

Het is bijna niet meer voor te stellen, maar 2022 begon in volledige lockdown. Podia gingen pas in maart weer helemaal open. Door de sluiting konden podia in 2022 slechts over 84% van hun maximale zaalcapaciteit beschikken. Het bezoek haalde over het gehele jaar 90% van het niveau vóór Corona (2019). Na de heropening zat men dus vrij snel op het precorona niveau.

Financieel liep het wat minder. De opbrengsten uit kaartverkoop haalden 78% van het precorona niveau, terwijl de inkoopkosten al op 89% zaten. Ongekend stijgende prijzen van huur, energielasten, lonen en overige inkoop deden de kosten groeien. De gemeentesubsidie waar de podia gemiddeld 50% van hun exploitatie mee dekken, groeide slechts 4%. Deze financiële klem zal podia voor kritische keuzes stellen is de voorspelling.

Ook brengt Podia 2022 helder in beeld waar rijksgesubsidieerd aanbod te zien is: 45% in de 4 grote steden. De subsidies van de Rijksfondsen kwamen voor 80% terecht bij 27 podia in 10 gemeenten. Het roept vragen op over hoe we ons land willen inrichten voor wat betreft de podia.

Visiedocument "Sterke Podia, Sterke Sector"

In onze visie Sterke Podia, Sterke Sector vragen we alle overheden om als één overheid oog te hebben voor de rol van podia in de podiumkunsten. De financiële positie van podia is namelijk verzwakt en kan tot verdere verarming leiden. Podia verdienen een beschermde positie als conditio sine qua non voor de podiumkunsten. Het helpt daarnaast niet mee dat er geen definitie bestaat van de functies van podia.

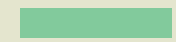
Het visiedocument introduceert daartoe een nieuwe roldefinitie met daarin vijf te onderscheiden functies die podia uitvoeren. Ook stellen de podia dat het samenspel tussen overheden suboptimaal is, waardoor het stelsel 'langzaam uit elkaar wappert'. Vooruitkijkend hopen wij dat alle overheden het gesprek openen over verheldering van rollen en verantwoordelijkheden. Er is meer samenwerking nodig en daarom pleiten wij voor één wettelijk kader voor de gezamenlijke zorg van alle overheden voor de podiumkunsten!

Veel leesplezier en met vriendelijke groet,

Gabbi Mesters
Directeur VSCD

Podia 2022

Jaarcijfers schouwburgen
en concertgebouwen in
Nederland

V
SC
d

van en
voor
podia

Inhoudsopgave

Herstel na corona: wel op het podium en in de zaal, maar nog niet in de boeken

27.000
voorstellingen

7.700.000
bezoeken

183
gebouwen

309
zalen

138.000
zitplaatsen

Podia 2022 geeft een beeld van de prestaties van de leden van de VSCD over heel 2022. De VSCD podia trokken in 2022 met 27 duizend voorstellingen en concerten in totaal 7,7 miljoen bezoeken. De podia waren in 2022 gehuisvest in 183 gebouwen, waarin zich 309 zalen bevonden met in totaal 138.000 zitplaatsen.

Het jaar begon in een volledige lockdown vanwege de coronapandemie die ons land sinds maart 2020 teisterde. In maart, drie jaar na de eerste lockdown, werden de laatste coronabeperkingen opgeheven. Alles ging weer volledig open.

De productie en boekingen van voorstellingen en concerten kwamen snel op gang, en het publiek kwam na enige aarzeling weer volop naar de schouwburgen en concertgebouwen. Door de

beperkingen in de eerste maanden beschikten de podia over het hele jaar gerekend over 84% van hun maximale zaalcapaciteit. Zowel het aanbod voor uitvoeringen als het bezoek bedroeg circa 90% van het niveau van 2019, het laatste normale jaar vóór corona. Kortom, de podia functioneerden na heropening vrij snel weer op het pre-coronaniveau.

Financieel liep het wat minder hard. De opbrengsten uit kaartverkoop haalden 78% van het pre-coronaniveau, terwijl de inkoopkosten al op 89% zaten. Kosten gaan voor de baat, enige vertraging na heropening kan dit verklaren. Maar er waren ook ongekende prijsstijgingen. De prijzen van huur, energielasten, lonen en eigenlijk alle vormen van inkoop deden de kosten stijgen. De gemeente-subsidie waarmee de podia gemiddeld 50% van hun exploitatie dekken, groeide echter slechts 4%.

Leeswijzer

De hier gepresenteerde cijfers gaan over 2022. Waar het kan vergelijken we dit met 2021, om groei of krimp een beeld te brengen. Omdat 2021 een bijzonder jaar was, vanwege de ingrijpende coronabeperkingen, is het soms relevanter om de vergelijking met de situatie vóór corona te maken. In die gevallen grijpen we terug op 2019.

De totaalcijfers over 2022 gaan over de podia die in 2023 lid zijn van de VSCD. Omdat het aantal podia dat lid is van de VSCD per jaar kan verschillen, gebruiken we geen totaalcijfers maar gemiddelden per podium bij het vergelijken van verschillende jaren.

We gebruiken de term podia voor verschillende soorten organisaties: schouwburgen, concertgebouwen, vlakke vloer theaters, culturele centra met een theater en wijktheaters. Op het programma van de die podia staan voorstellingen, concerten, shows en diverse soorten optredens. Hiervoor gebruiken we de verzamelnaam 'uitvoering'. Het publiek bestaat uit bezoekers, maar we tellen alleen het aantal keer dat men een bezoek brengt. Daarom spreken we over bezoeken, en niet over bezoekers.

1 VSCD leden: hoeveel, hoe groot, hoe verspreid

In 2023 zijn 153 podia aangesloten bij de VSCD¹. Zij zijn te vinden in heel het land. Onderling verschillen ze in omvang en type, wat ook varieert per landsdeel.

Groot en klein

De podia verschillen nogal in omvang, gemeten in het aantal bezoeken dat zij in een normaal jaar ontvangen. Voor deze indeling gaan we uit van het laatste normale jaar vóór corona: 2019. De meeste podia (42%) zijn middelklein. Een derde (35%) van de podia is klein. De middelgrote en grote podia zijn vrijwel even talrijk (11% en 12%).

Podium of meer dan dat

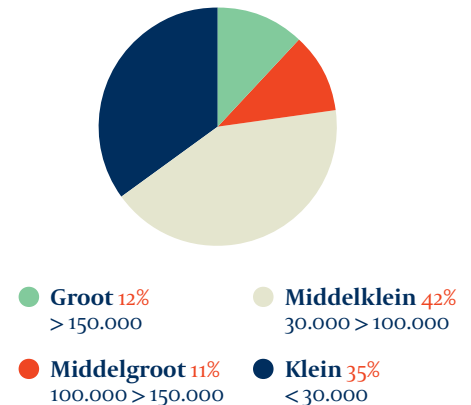
Drie van de vijf podia (61%) heeft het programmeren van podiumkunsten als enige functie. Eén op de zes (14%) combineert dit met één andere functie, zoals filmhuis of congrescentrum. Een kwart (25%) zelfs met twee tot vijf andere functies.

Podia die het programmeren van podiumkunst combineren met andere functies zijn vaak met kleine (54%) of middelkleine podia (30%).

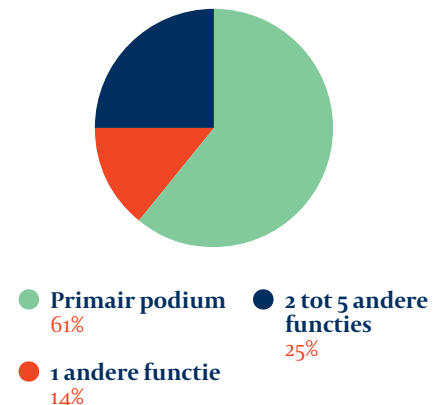
Van alle andere functies komt die van congrescentrum het meest voor (31), gevolgd door bioscoop of filmhuis (23), centrum voor de kunsten (19), zelfstandige horeca (17), producent van podiumkunsten (17) en museum of tentoonstellingsruimte (6). Er zijn zelfs 17 podia die nog een andere functie hebben dan de hier genoemden, zoals bibliotheek, hotel of zelfs een conservatorium.

Podia naar grootte

gemeten in bezoeken per jaar

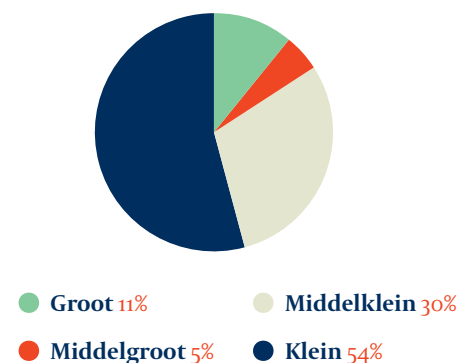

Primair podium of een combinatie

Combinatie

verdeeld naar podiumgrootte

¹ Voor deze analyse is gebruik gemaakt van de gegevens van 148 VSCD leden, omdat van 5 leden de gegevens niet beschikbaar waren. Zie hoofdstuk 6 Verantwoording.

Goed verspreid over het land

De podia zijn redelijk gelijk verdeeld over het land, vergeleken met de spreiding van de bevolking. De omvang van de podia sloot aan bij de omvang van de bevolking per landsdeel². In het relatief dun bevolkte noorden en oosten is het aantal inwoners per podium het laagst. Opvallend is het hoge aantal inwoners per podium in het zuiden.

De podia in het dunbevolkte noorden en oosten zijn relatief klein, die in het dichtbevolkte westen en zuiden relatief groot. De omvang van de podia valt goed samen met het aantal inwoners.

Podia met meer dan één functie komen relatief veel voor in het noorden (53%) en het westen (43%). In het oosten (69%) en het zuiden zijn podia vaker (72%) alleen primair een podium voor podiumkunsten. De omvang van de gemeente speelt ook een rol. Alleen in de grootste gemeenten (meer dan 250.000 inwoners) zijn er meer podia die primair podium zijn dan podia die dit met een andere functie combineren. De podia met meerdere functies zijn het meest te vinden in middelgrote steden (tussen de 100.000 en 250.000 inwoners).

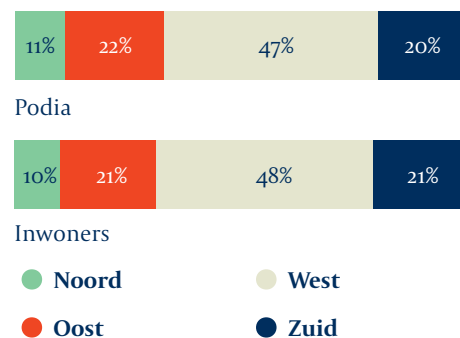
In 115 gemeenten was ten minste één van de bij de VSCD aangesloten podia te vinden. De meeste van die gemeenten hebben één schouwburg, concertzaal of cultureel centrum met een theater. In 16 grote gemeenten zijn meerdere bij de VSCD aangesloten podia te vinden. Hoeveel podia er in de overige 230 gemeenten zijn, is niet bekend, maar, gelet op het marktaandeel van VSCD-podia, zullen dit er niet veel zijn.

Andere functies podia

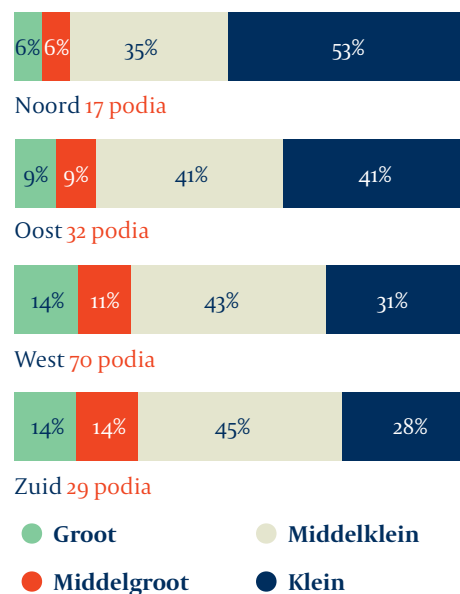
Podia en inwoners

onderverdeeld in de vier landsdelen

Podia per landsdeel

verdeeld naar podiumgrootte

² Indeling landsdelen CBS: Noord (Drenthe, Friesland, Groningen), Oost (Flevoland, Gelderland, Overijssel), West (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Zeeland), Zuid (Noord-Brabant, Limburg).

Groot marktaandeel behouden

Hoe groot is de markt voor podiumbezoek en welke plek nemen de VSCD leden daarin? Die vraag kunnen we beantwoorden met de meest recente cijfers van het CBS, over 2021³. Nederland telde in 2021 654 zalen voor professionele podiumkunsten, die door 334 organisaties werden beheerd. Hieronder vielen zowel schouwburgen, concertzalen en poppodia, als ook stadions en evenementenhallen waar professionele podiumkunstenaars regelmatig optraden.

Het aantal organisaties dat het publieke uitvoeringen van professionele podiumkunsten aanbod bestond in 2021 voor 45% uit bij de VSCD aangesloten schouwburgen en concertzalen, in totaal 151 podiumorganisaties.

Markt voor podiumbezoek

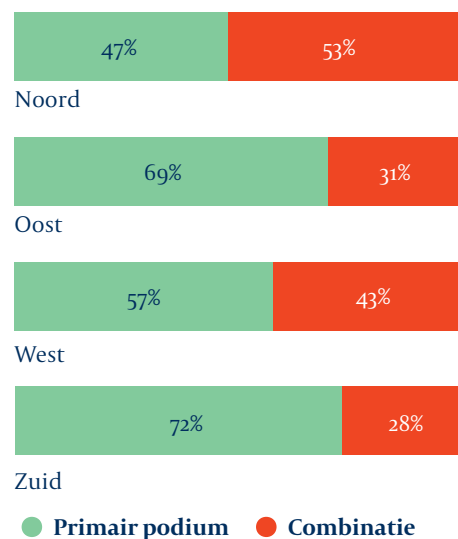
in 2021

	Nederland	VSCD	Poppodia (VNPF)	Stadions	Overig
Organisaties	334	151	65	72	46
Uitvoeringen (x 1.000)	24,4	10,3	5,6	3,6	4,9
Bezoek (x 1.000)	4.122	1.865	883	901	472

De bij de VSCD aangesloten podia boden twee vijfde (42%) van alle 24 duizend uitvoeringen en trokken bijna de helft (45%) van alle 4,1 miljoen bezoeken aan. Een kwart (23%) van de uitvoeringen stond op poppodia die daarmee een vijfde (21%) van het bezoek trokken. In stadions en evenementenhallen vond 15% van de uitvoeringen en 21% van het bezoek plaats. Dit betrof grootschalige concerten met veel publiek. De rest van de markt, zo'n 20% van de uitvoeringen en 11% van de bezoeken, speelde zich af in kleine zalen die doorgaans relatief weinig gebruikt worden voor uitvoeringen.

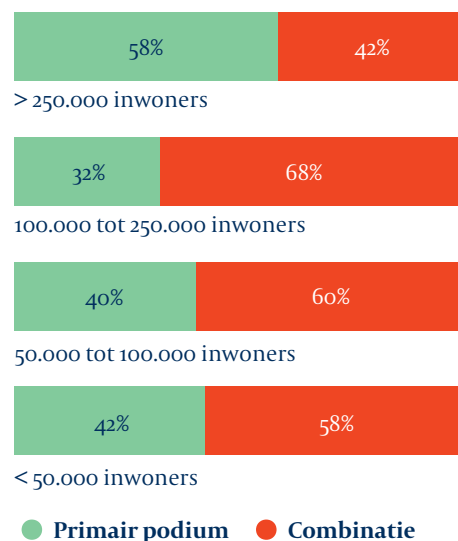
Primair podium of een combinatie

verdeeld per landsdeel

Primair podium of een combinatie

verdeeld naar grootte gemeente

³ CBS: Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio 2021. NB: Hoewel het CBS zich mede baseert op de VSCD en VNPF als bron, is de complementariteit van de gegevens niet volledig.

Krimp door corona

in 2021

	Nederland	VSCD	Poppodia (VNPF)	Stadions	Overig
Organisaties	-1%	21%	10%	-27%	-19%
Uitvoeringen	-55%	-62%	-69%	-41%	76%
Bezoek	-79%	-79%	-84%	-78%	-38%

Corona heeft een stevig effect gehad op de markt en het aandeel van de verschillende spelers. De markt kromp in 2021 in uitvoeringen (-55%) en bezoek (-79%) enorm ten opzichte van 2019. De krimp bij VSCD podia bedroeg iets meer in uitvoeringen (-62%) maar gelijk aan de gehele markt in bezoeken. Voor poppodia gold ook dat het aantal uitvoering meer kromp dan de markt (-69%) en ook het aantal bezoeken nam sterker af (-84%). Het aantal aangesloten organisaties was in 2021 bij VSCD en Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF) toegenomen, wat waarschijnlijk het gevolg was van de nood aan een branchevereniging in tijden van crisis.

Het aantal organisaties dat uitvoeringen organiseerde in stadions en evenementenhallen kromp met 27%. De evenementensector had stevig te lijden onder corona, wat ook in deze daling is terug te zien. De overblijvers wisten relatief veel uitvoeringen overeind te houden (daling slechts 41%) maar het bezoek daalde net zo hard als de gehele markt (78%).

Een ander opvallend effect van corona is te zien in de enorme stijging (76%) van het aantal uitvoeringen in het 'overige circuit'. Dit waren gelegenheidsconcerten en voorstellingen in relatief kleine ruimtes die niet regulier voor uitvoeringen zijn bedoeld. Desondanks daalde ook het totale bezoek in dit circuit, maar wel het minst (slechts 38%).

2 Organisatie: de mensen en de gebouwen

De mensen achter de schermen

Bij de podia waren in 2022 in totaal 12,7 duizend mensen werkzaam in 4,3 duizend voltijdsbanen. Een voltijdsbaan (of fte: full time equivalent) bedroeg bij de podia 36 uur per week.

Twee van de vijf personen (41%) werkte in loondienst, een kwart (28%) als vrijwilliger en de rest was zzp'er (13%), ingehuurd via uitzend- of detacheringsbureau (15%) of stagiair (3%).

Van alle banen was 75% ingevuld met medewerkers in loondienst. Zij werkten gemiddeld bijna drie dagen per week, ofwel 0,63 fte. Ingehuurde krachten, vrijwilligers en stagiairs hadden een kleiner aandeel in de formatie (4% tot 8%). Ook werkten zij gemiddeld minder uren per week. Omgerekend naar fte's werkten zzp'ers 0,19 fte, ingehuurd personeel 0,17 fte en vrijwilligers 0,07 fte. Stagiairs werkten ruim twee dagen per week: 0,43 fte.

Meer mensen aan het werk

Toen corona voorbij was moesten de podia personeel aantrekken om open te kunnen. Dat is goed gelukt, ondanks een tekort op de arbeidsmarkt, waar alle werkgevers tegelijk op zoek waren naar personeel. De gemiddelde formatie per podium groeide niet alleen na corona, maar zelfs ten opzichte van vóór corona (31,5 fte in 2019 naar 33,0 fte in 2022, 5% groei). Dit kan duiden op extra werk dat gedaan moest worden bij het heropenen van de maatschappij in februari.

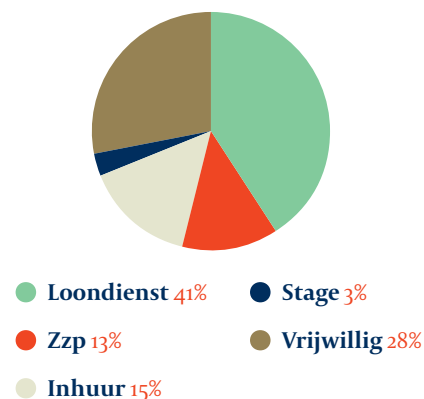
Formaties per podium

Verdeeld over type overeenkomst

	2022	2019	+/- %
Loondienst	24,9	23,5	6%
Zzp	2,3	1,7	34%
Inhuur	2,7	3,3	-19%
Stage	1,4	1,6	-9%
Vrijwillig	1,7	1,4	18%
Totaal	33,0	31,5	5%

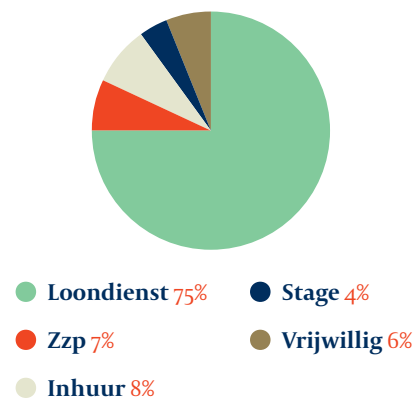
Personen

verdeeld over type overeenkomst

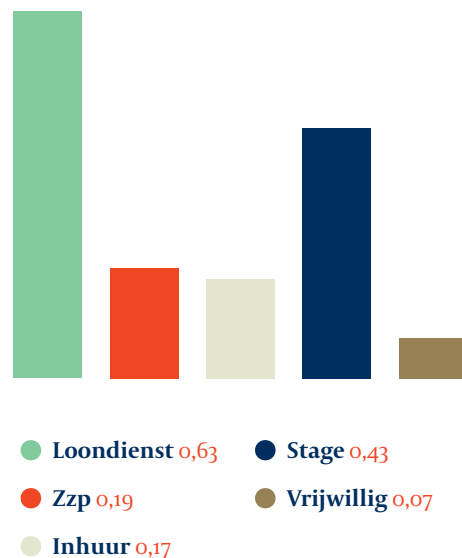
Formatieplaatsen

verdeeld over type overeenkomst

Formatieplaats per persoon

verdeeld over type overeenkomst

De verdeling van de gemiddelde formatie over de verschillende type overeenkomst veranderde ook. Het aantal fte's in loondienst steeg met 6%, terwijl de inzet van zzp'ers in fte's gemeten een derde toenam (34%). De inhuur daalde met 19%, en werd deels omgezet naar loondienst, nadat de wet Arbeidsmarkt in balans (WAB) payroll gelijkstelde aan medewerkers in loondienst. Vrijwilligers stegen in fte's gemeten met een twintigste (18%), stagiairs daalde met een tiende (-9%). Ook deze verandering kunnen we zien als tijdelijke afwijkingen vanwege de herstart na corona.

Wie doet wat

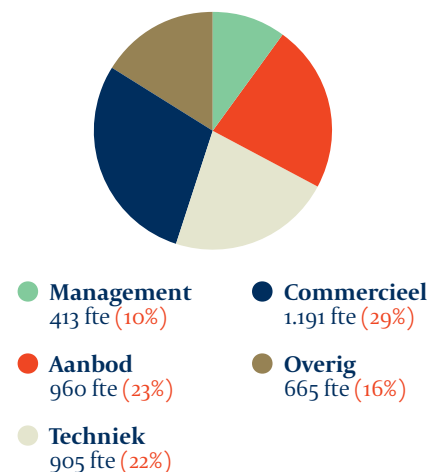
De formatie bestond in 2022 voor een tiende (10%) uit functies in het algemene management: directie en financiën. Een kwart (23%) uit functies waren gericht op het aanbod voor het publiek: programmeurs, educatoren, marketeers en kassamedewerkers. Bijna een kwart (22%) werkte in de techniek. Een derde (29%) was belast met de commerciële taken; verhuur en horeca. Onder de overige 16% vielen onder andere de ICT en facilitair medewerkers.

De verdeling over de functies kwam sterk overeen met die van vóór corona. Alleen de overige functies waren in aandeel en omvang gegroeid (23%). Het kan zijn dat het weer opengaan van de podia een extra inzet van met name de facilitaire functies vroeg.

Hoe groter het podium, hoe groter de gemiddelde formatie.

De verdeling over de functies hing ook af van de omvang van het podium. Grote podia hadden schaalvoordeel in managementfuncties en functies in het publieksaanbod. Hoe kleiner het podium, hoe groter het aandeel van beide functies in de gehele formatie. Omgekeerd namen commerciële functies (verhuur, horeca) een groter aandeel in naarmate het podium groter was.

Verdeling fte's over functies

Verdeling van functies per podiumgrootte

Geen podium zonder vrijwilligers

Hoe kleiner het podium, hoe meer vrijwilligers er het werk doen. Bij een klein podium was in 2022 bijna de helft (46%) van het aantal mensen dat er werkt vrijwilliger, bij een groot podium ruim één op de tien (12%). Naarmate een podium groter was, nam het aandeel vrijwilligers af en het aandeel zzp'ers of ingehuurde krachten toe. Het aantal mensen in loondienst nam ook iets toe naarmate het podium groter was.

Gebouwen, zalen en zitplaatsen

De podia waren in 2022 gehuisvest in 189 gebouwen, waarin zich 309 zalen bevonden met in totaal 138.000 zitplaatsen. Bijna driekwart van de podia (73%) heeft één of twee zalen.

Podia met één zaal zijn gemiddeld klein van omvang (425 stoelen). Naarmate het aantal zalen toeneemt, neemt ook de omvang van de grootste zaal toe. De kleinste zaal heeft doorgaans een omvang van rond de 200 stoelen.

Omvang van zalen bij podia

Gemiddeld aantal zitplaatsen per zaal

Zalen	Zaal 1	Zaal 2	Zaal 3	Zaal 4	Zaal 5
1	425				
2	616	212			
3	978	440	202		
4	796	341	313	204	
5	1.107	611	529	271	188

De meeste podia huurden het gebouw van de gemeente en droegen zelf de zorg voor klein onderhoud. Bij de helft van de podia lag de zorg voor groot onderhoud bij de gemeente, een kwart zorgt daar zelf voor en in de rest van de gevallen deden podium en gemeente dit samen.

Mensen in loondienst, flexibel of als vrijwilliger

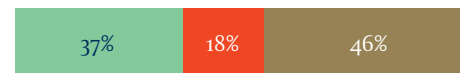
Groot podium

Middelgroot podium

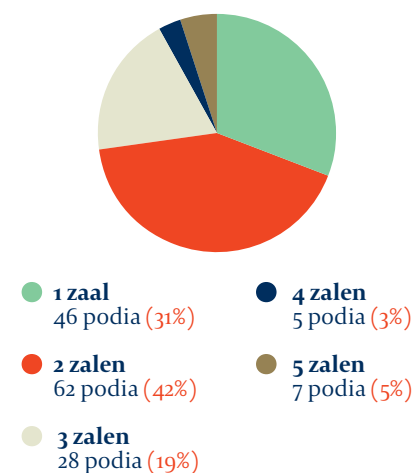
Middelklein podium

Klein podium

Podia naar aantal zalen per podium

3 Uitvoeringen en bezoek podiumkunsten

Vrijwel volledig herstel

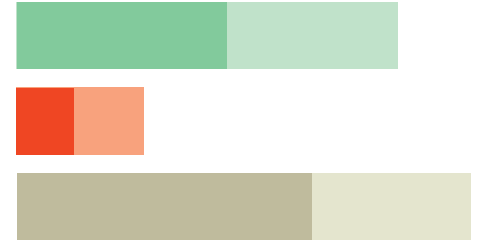
De VSCD podia trokken in 2022 met 27 duizend voorstellingen en concerten in totaal 7,7 miljoen bezoeken. De zalen vulden zich weer na corona. Per podium steeg het aantal uitvoeringen van 92 in 2021 naar 199 in 2022, wat 89% is van het pre-coronaniveau (223 uitvoeringen in 2019). Het bezoek per uitvoering ging ook omhoog van 185 in 2021 naar 303 in 2022, wat 90% van het niveau vóór corona betreft (337 bezoeken in 2019).

Maximaal beschikbare zaalcapaciteit

bij coronabeperkingen in 2022

Datum	Dagen	Regel	Capaciteit	Stoelen	Max. beschikbaar
01-jan	25	Lockdown	0%	-	-
26-jan	23	1,5 meter, CTB, max 1250, 22 uur dicht	25%	241	5.537
18-feb	7	> 500 zitten, mondkap, 01 uur dicht	90%	867	6.067
25-feb	26	> 500: testen	90%	867	22.534
23-mrt	100	Geen	100%	963	96.300
01-jul	62	Zomerstop	0%	-	-
01-sep	121	Geen	100%	963	116.523
Totaal	364				246.961
		Per dag			812
		Exclusief zomerstop (juli en augustus)			
		Normaal			963
		Beschikbaar			84%

Beschikbare capaciteit en bezettingsgraad

- **2022**
Beschikbaar 84%
waarvan bezetting 55%
- **2021**
Beschikbaar 28%
waarvan bezetting 45%
- **2019**
Beschikbaar 100%
waarvan bezetting 65%

Vollere zalen

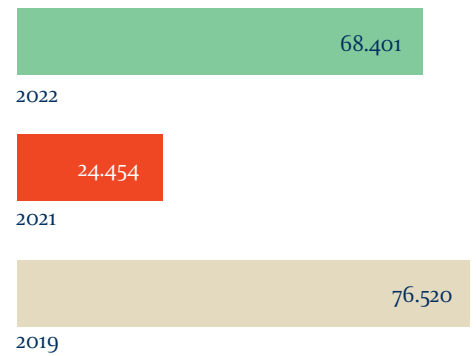
Coronabeperkingen waren in februari 2022 grotendeels en in maart 2022 volledig voorbij. De kaartverkoop kwam op gang, ook de voorverkoop van het seizoen 22/23. Na deze vertraagde start hebben de podia even goed gepresteerd als vóór corona.

Ter vergelijking nemen we de prestaties uit 2019. In de jaren er na, zelfs tot en met het eerste kwartaal van 2022 golden coronabeperkingen en beschikten podia beperkt over hun zalen. In 2021 kon maar 28% van de maximale capaciteit gebruikt worden, in 2022 is dit 84%.

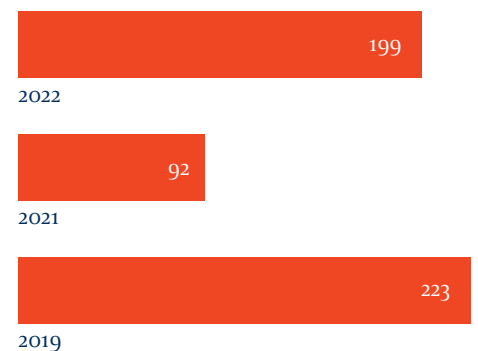
Dit beperkte ook de bezettingsgraad. In 2019 was gemiddeld 65% van de beschikbare stoelen van de grootste zaal bezet. Dit daalde in 2021 naar 45% en steeg in 2022 naar 55%.

De kaartverkoop toonde herstel. Het gemiddeld aantal kaarten dat een podium in 2022 verkocht zat op 89% van het niveau 2019. De verkoop liep vaker via de website en minder vaak aan de kassa van het podium.

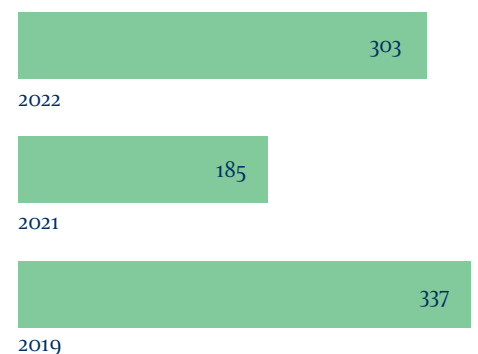
Aantal verkochte kaarten per podium

Aantal uitvoeringen per podium

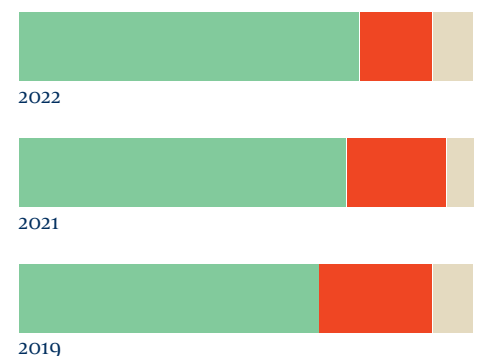

Aantal bezoekers per uitvoering

Aantal verkochte kaarten

via internet, kassa of derden

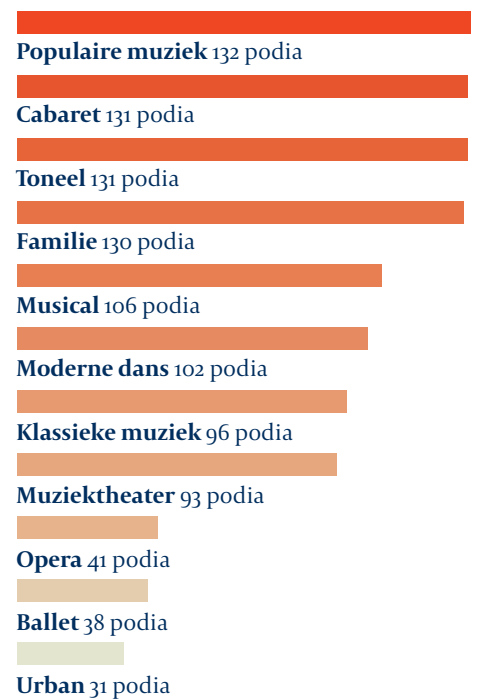
● Internet ● Via derden
● Kassa

Veel cabaret, volste zalen bij populaire muziek

Het programma van de podia bevatte een brede keuze aan verschillende genres. We onderscheiden 12 genres. Meer dan 70% van de podia bood 6 tot 10 genres aan. Op het meeste aantal podia werden aangeboden de genres populaire muziek (132 podia), cabaret (131 podia), toneel (131 podia) en familievoorstellingen (130 podia). Op het minst aantal podia waren te vinden de genres opera (41 podia), ballet (38 podia) en urban (31 podia).

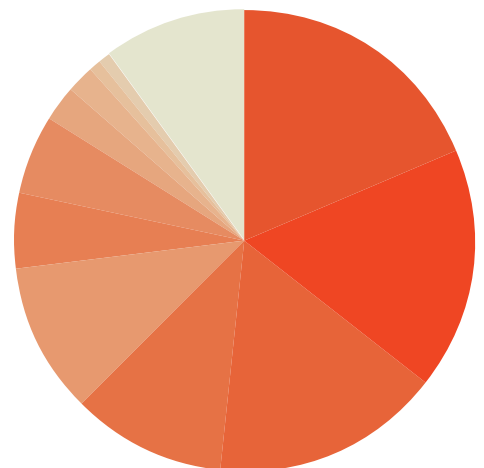
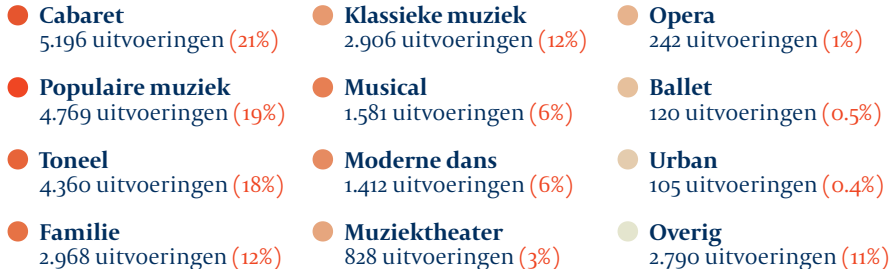
Het grootste deel van de uitvoeringen bestond uit cabaret (21%), populaire muziek (19%) en toneel (18%). De publieke belangstelling voor het geboden programma verdeelde zich niet evenredig. Sommige genres wisten grotere zalen te vullen. Zo trok populaire muziek een groter deel van het publiek (23%) dan het aandeel in het programma (19%). Dat gold ook voor klassieke muziek, musical en cabaret. Relatief minder goed bezocht werden toneel- en familievoorstellingen.

Per genre aantal podia waar dit geprogrameerd is

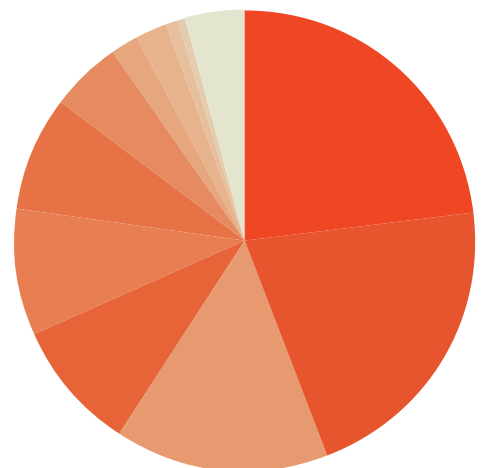
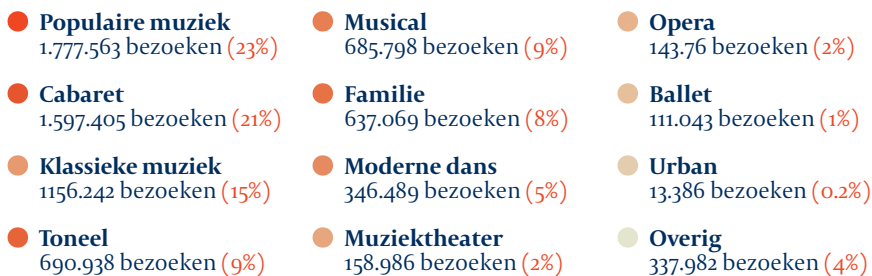
Uitvoeringen per genre

in volgorde van grootte

Bezoeken per genre

in volgorde van grootte

Spreiding over het land

Net als de podia was het aanbod van en het bezoek aan de podiumkunsten redelijk verdeeld over het land. In het westen waren aanbod (53%) en bezoek (56%) relatief groter dan de bevolking (48%). Er was meer in het westen te zien, en het werd ook meer bezocht. Podia in het westen toonden ook relatief veel van het buitenlands aanbod, waarmee het ook publiek trok uit andere landsdelen.

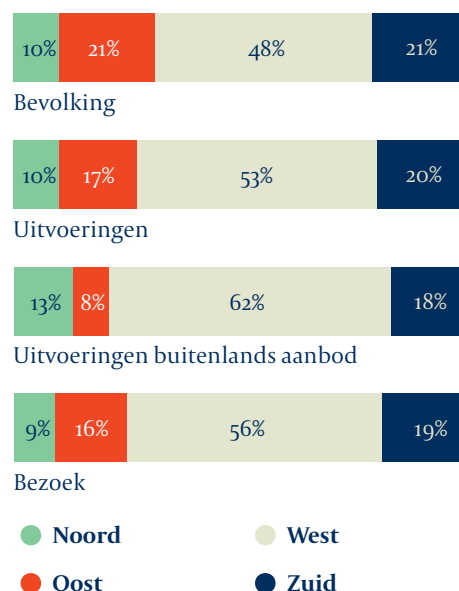
Podia in het noorden programmeerden relatief veel van het buitenlands aanbod, afgezet tegen de bevolking. Voor het zuiden en het oosten gold het tegenovergestelde: relatief weinig (buitenlands) aanbod en weinig bezoek, vergeleken met de bevolking aldaar.

Hoewel 14% van de bevolking in de 4 grote steden woont en men er beschikt over 16% van alle podia, vond slechts 12% van alle uitvoeringen er plaats. Per genre was dit aandeel nogal verschillend: 57% van alle uitvoeringen van opera en klassieke muziek vonden in de vier grote steden plaats, evenals 46% van alle toneel, 43% van alle dans, 29% van alle muziektheater en 20% van alle populaire muziek. Familievoorstellingen (17%) en cabaret (13%) waren redelijk gelijkmatig verdeeld tussen de vier grote steden en de rest van het land, maar voor musicals (4%) moest men vooral buiten de vier grote steden zijn.

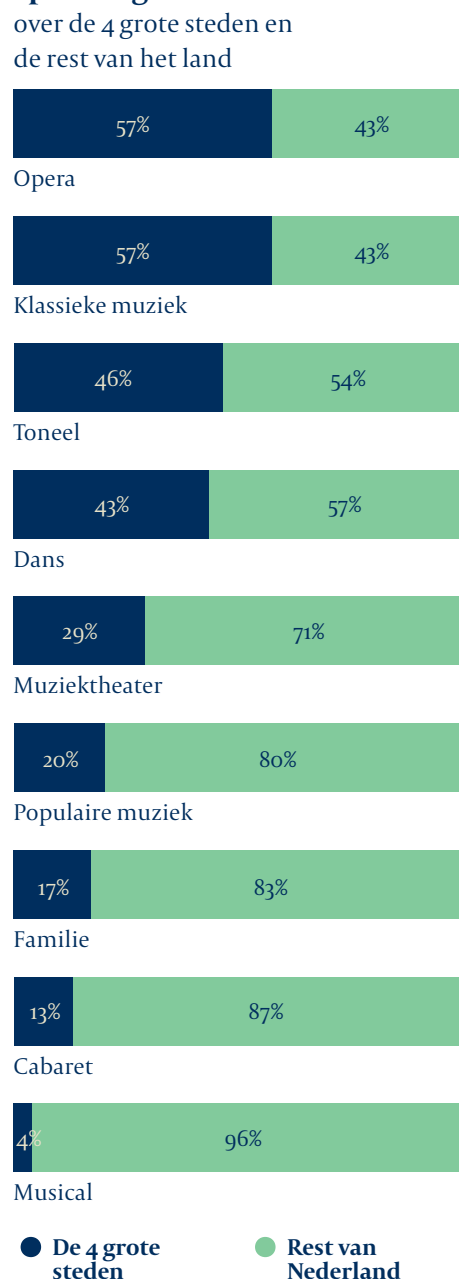
Vrije producties en rijksgesubsidieerd aanbod

Op de podia stonden zowel uitvoeringen van commerciële producenten (ook wel 'vrije producenten' genoemd) als van producenten die rijkssubsidie ontvangen. In totaal maakten in 2022 de gesubsidieerde uitvoeringen 12% van het totale aanbod op de podia uit. Met subsidies werden vooral bepaalde genres mogelijk gemaakt: opera (81% van het aanbod), dans (42% van het aanbod), toneel (29% van het aanbod) en klassieke muziek (23% van het aanbod). In de genres populaire muziek (2%), musical (1%) en cabaret (0%) was van gesubsidieerd aanbod vrijwel geen sprake.

Spreiding aanbod en vraag onderverdeeld naar landsdeel

Spreiding aanbod over de 4 grote steden en de rest van het land

Een van de uitgangspunten van rijkssubsidie is dat het bijdraagt aan de geografische spreiding van de kunsten⁴. Toch was de spreiding van het rijksgesubsidieerde aanbod over de podia bepaald niet gelijkmatig. Hierboven toonden we dat met subsidies vooral bepaalde genres mogelijk worden gemaakt, en ook dat die genres relatief veel op de podia in de vier grote steden te zien waren.

Kijkend naar hoe uitvoeringen van gesubsidieerde producenten en het bezoek zich over het land verspreidden, valt op dat in de landsdelen Noord, Oost en Zuid er relatief weinig rijksgesubsidieerde uitvoeringen waren, vergeleken met het aantal podia aldaar. Ook waren de bezoekcijfers relatief laag.

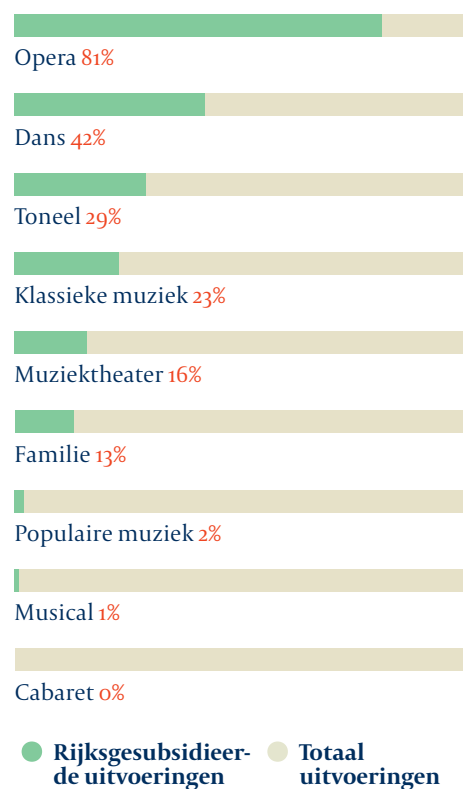
Het westen toonde meer dan de helft (60%) van het gesubsidieerde aanbod en trok driekwart (78%) van het bezoek aan gesubsidieerd aanbod. Binnen het westen was een groot deel van het aanbod (45%) en het bezoek (70%) in de vier grote steden te vinden, en daarbinnen een flink deel in Amsterdam, waar een vijfde (22%) van het gesubsidieerde aanbod stond en ruim twee vijfde (44%) van het bezoek aan dat aanbod plaatsvond.

Schoolgaande jeugd komt weer

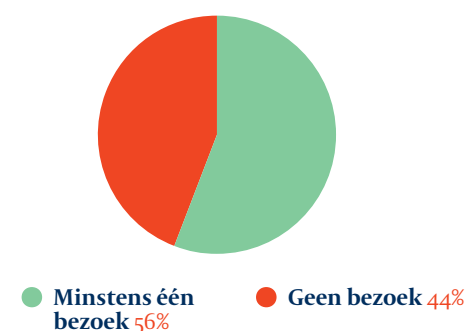
Het bezoek door de schoolgaande jeugd (primair en voortgezet onderwijs) is niet precies bekend. Bij benadering kunnen we zeggen dat 56% van de schoolgaande jeugd ten minste één keer naar een uitvoering ging in 2022⁵. Daarmee is dit aantal vrijwel gelijk aan dat in 2019.

Gedurende de coronapandemie was dit aantal dramatisch laag, vanwege de sluiten van podia en scholen. In 2021 kwam nog maar 15% van de schoolgaande ten minste één keer naar een uitvoering.

Marktaandeel rijksgesubsidieerd aanbod per genre

Aandeel schoolgaande jeugd dat ten minste één keer per jaar naar een uitvoering gaat

⁴ “Onze Minister is belast met het scheppen van voorwaarden voor het in stand houden, ontwikkelen, sociaal en geografisch spreiden of anderszins verbreiden van cultuuruitingen; hij laat zich daarbij leiden door overwegingen van kwaliteit en verscheidenheid.” Wet op het specifiek cultuurbeleid, artikel 2.

⁵ Benadering op basis van: CBS, Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio; CBS, Bevolking; kerncijfers; CBS, Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio; SCP, Wat hebben mensen met cultuur?, Tabel 3.1.

Online en hybride: hype of trend?

De coronabeperkingen dwongen podia en producenten tot creatieve oplossingen. Ten tijde van volledige lockdowns werden uitvoeringen en concerten gespeeld voor lege zalen en online aangeboden, zodat men thuis er van kon genieten. En ook bij beperkte openstelling, wanneer men op 1,5 meter van elkaar moest zitten, werden uitvoeringen ook en soms tegelijk online aangeboden (zgn. hybride).

In 2022 boden de podia 168 uitvoeringen online (zonder publiek) en 346 hybride (met publiek). Dit was tezamen slechts 2% van het totale aanbod, maar gedurende de lockdowns was dit het enige wat te bekijken was. Het trok 1,2 miljoen online bezoeken, naast de 7,7 miljoen bezoeken aan de podia.

Dit is aanzienlijk minder dan in 2021, toen de coronabeperkingen veel langer duurden. In dat jaar werden 831 uitvoeringen alleen online (zonder publiek) en 160 hybride (met publiek) gegeven. Dat was 6,5% van het totale aanbod. Het online bereik overtrof in 2021 het bezoek aan de podia: 3,4 miljoen online tegenover 2,3 miljoen in de zaal. Er werd ook vaker voor betaald. In 2021 was 6% van het online aanbod betaald, in 2022 nog maar 1%.

Online en hybride uitvoeringen en bezoek

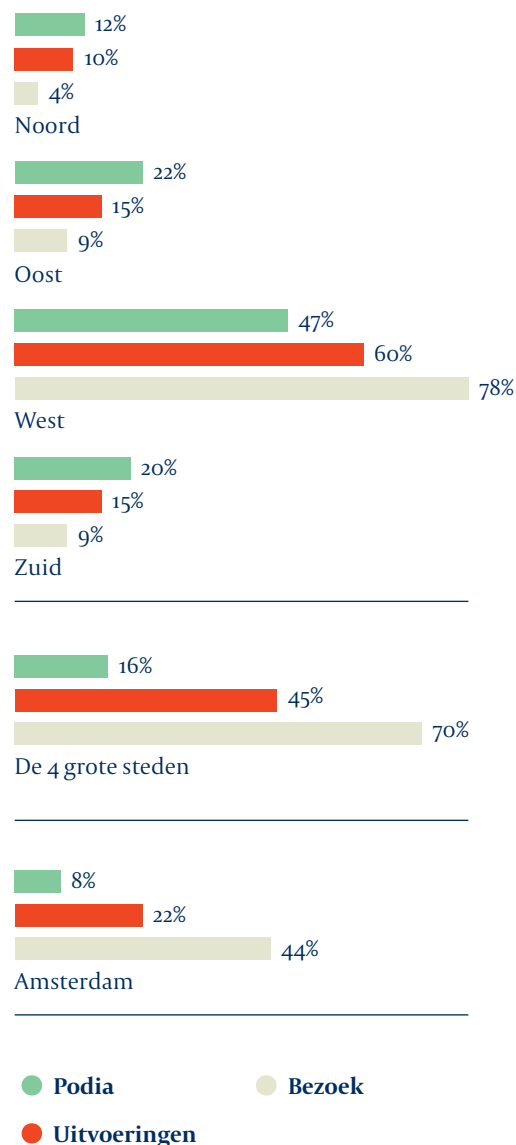
2022	Online	Hybride	Totaal
Uitvoeringen	167	294	461
Bezoek (x 1.000)	987	235	1.222
Waarvan betaald	1%	5%	1%

2021	Online	Hybride	Totaal
Uitvoeringen	831	160	991
Bezoek (x 1.000)	3.471	112	3.584
Waarvan betaald	3%	67%	5%

Zijn online podiumkunsten een tijdelijk fenomeen? De terugval in aanbod en bezoek in 2022 zal ongetwijfeld komen doordat de podia weer open gingen. Maar de omvang was nog altijd indrukwekkend. De tijd zal leren of dit parellele kanaal een vast onderdeel wordt van de podiumkunsten en of er zicht komt op een businessmodel.

Spreiding gesubsidieerd aanbod

aandeel podia, gesubsidieerde uitvoeringen en bezoek daaraan

Overige activiteiten

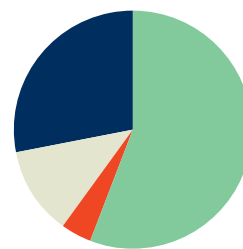
Naast een programma van concerten en voorstellingen van professionele kunstenaars boden podia hun gebouw ook aan voor diverse andere bijeenkomsten: commerciële verhuur, besloten uitvoeringen, optredens van amateur podiumkunsten en maatschappelijke evenementen. Het totaal aantal overige activiteiten deed niet onder voor het aantal concerten en voorstellingen.

Het bezoek aan overige activiteiten was echter aanzienlijk minder omvangrijk dan bezoek aan het programma. Vooral bij commerciële verhuur was het aantal bezoekers per verhuring laag. Het ging hier niet om volle zalen, maar om de exclusieve toegang voor beperkte groepen waarvoor het podium werd afgehuurd. Bij besloten uitvoeringen en optredens van amateurs was de zaal gemiddeld net zo goed gevuld als bij professionele uitvoeringen.

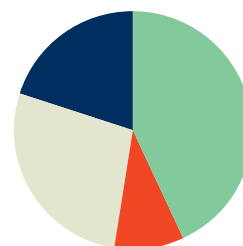
Programma en overige activiteiten

	Activiteiten (x 1.000)	Bezoek (x 1.000)	Bezoek/activiteit
Programma	27,3	7.657	281
Overige activiteiten	26,4	3.238	123

Overige activiteiten

Bezoek overige activiteiten

4 Exploitatie: baten en lasten

In 2022 bedroeg de gezamenlijke baten van de VSCD podia € 605 miljoen. Dit bestond voor 50% uit eigen inkomsten, voor 45% uit reguliere subsidies en voor 5% uit coronasteun. De lasten bedroegen € 610 miljoen. Deze bestonden voor 36% uit personeelslasten, 30% inkoopkosten, 21% huisvestingslasten en 13% organisatielasten.

Inkomsten uit kaartverkoop blijft wat achter

Hoewel 2022 in volledige lockdown begon en de podia pas vanaf medio februari echt open gingen, brachten de podia in de resterende tijd de inkoop en verkoop terug naar het niveau vóór corona. Gemiddeld per podium bedroegen de kosten van inkoop 89% van het niveau in 2019. De kassaverkoop bleef daarbij achter (78% van 2019), net als de horeca omzet (81% van 2019). Opvallend goed deed de commerciële verhuur, die 33% meer bedroeg dan in 2019.

Exploitatie van het aanbod van een gemiddeld podium

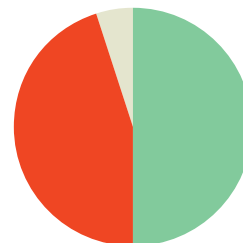
x € 1.000

	2019	2022	Index (2019=100%)
Kassaverkoop	1.666	1.305	78%
Horecaomzet	529	426	81%
Verhuuromzet	260	346	133%
Af: inkoopkosten	-1.584	-1.409	89%
Saldo	871	668	77%

De exploitatie per uitvoering was meer rendabel dan in 2019. De inkoopkosten per uitvoering lagen bijna weer op het niveau van 2019, maar de verkoop lag duidelijk hoger. Dit mede dankzij hogere opbrengsten per bezoek.

Totale baten

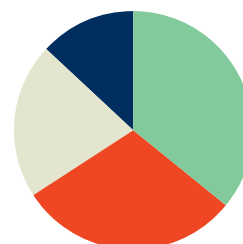
Totaal € 605.431.000

Eigen inkomsten	€301.129.000 (50%)	Coronasteun	€29.501.000 (5%)
Subsidies	€274.801.000 (45%)		

Totale lasten

Totaal € 610.422.000

Personeel	€221.426.000 (36%)	Huisvesting	€128.485.000 (21%)
Inkoop	€183.536.000 (30%)	Organisatie	€76.975.000 (13%)

Exploitatie van het aanbod

gemiddeld per podium x € 1

	Inkoopkosten per uitvoering	Verkoopomzet per uitvoering	Verkoopomzet per bezoeker
2022	5.738	6.650	22,53
2021	3.882	3.320	18,57
2019	5.815	6.226	18,93

Huisvesting: stijgende huren en energielasten

De huisvestingslasten per podium waren 19% hoger dan in 2021. Dit komt vooral door stijgende huur- of hypotheeklasten, die met 13% toenamen. Vier vijfde van de podia (81%) huurde het gebouw.

Door de coronabeperkingen was het verbruik van gas, licht en water in 2021 laag en steeg het in 2022 met 42%. Dit kwam niet alleen door toegenomen activiteiten, maar ook door stijgende tarieven. Twee derde van de podia (68%) had in 2022 een variabel energiecontract⁶. Bij 85% van de podia stegen de verbruikskosten, gemiddeld met 55%. De overige 15% podia wisten de kosten de minderen.

De onderhoudskosten namen per podium toe (12%). Ruim drie kwart van de podia (77%) is zelf verantwoordelijk voor het klein onderhoud aan het gebouw.

Huisvestingslasten per podium

x € 1000

	2021	2022	Index (2021=100%)
Huur	540	610	113%
Verbruik	111	158	142%
Onderhoud	165	186	112%
Overig	54	79	147%
Totaal	870	1.033	119%

6 Vraag van de maand mei 2022, VSCD.

Personeel: meer mensen, kosten binnen de perken

Met de toename van activiteit nam ook de inzet van personeel toe. De formatie steeg met 18%, terwijl de totale personeelskosten toenamen met 22%. Per formatieplaats een stijging van 3%. Voor deze groei zijn meerdere verklaringen. De sociale partners kwamen een loonstijging in 2022 overeen van 3%⁷. Kostenopdrijvende factoren, zoals periodieke loonstijgingen en hoger ziekteverzuim, wogen blijkbaar op tegen kostendrukkende zaken. Zo is de aanwas van personeel vooral in uitvoerende functies, die relatief lager beloond werden.

Personeelskosten, formatie en kosten per fte

gemiddeld per podium

	2021	2022	Index (2021=100%)
Personeelskosten x € 1000	1.397	1.710	122 %
Formatie (fte)	27,9	33	118 %
Kosten per fte x € x 1000	50	52	103 %

Ziekteverzuim

% van het aantal werkdagen

		Index (2019=100%)
2022	4,67%	105%
2021	4,50%	101%
2019	4,45%	100%

7 CAO Nederlandse Podia 2022-2024, VSCD en Kunstenbond.

Subsidies: verdeling over het land en de podia

De podia ontvingen € 304 miljoen aan subsidies. De belangrijkste subsidiënt is de gemeente, goed voor 87% van alle ontvangen subsidies. In totaal ontvingen 70 podia subsidies van Rijkscultuurfondsen⁸ en 26 Podia ontvingen een subsidie van de provincie.

In 2022 is ook nog een laatste deel van de coronasteun ontvangen: € 30 miljoen, uitgekeerd aan 118 podia.

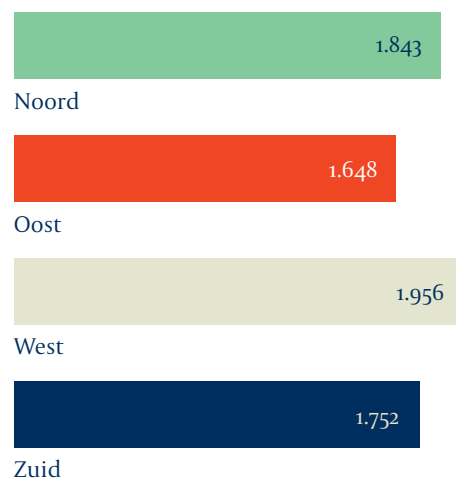
Subsidies en het aantal ontvangende podia

Subsidies	(x €1.000)	%	Aantal podia
Gemeente	266.213	87%	142
Provincie	530	0%	26
Rijk	8.058	3%	70
Coronasteun	29.501	10%	118
Totaal	304.302	100%	

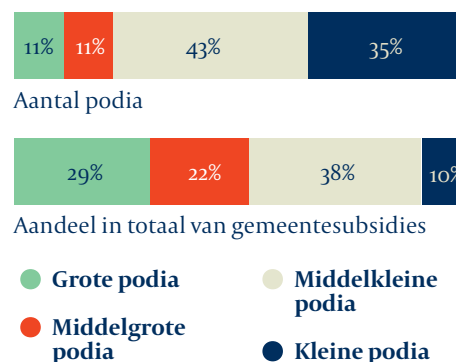
De landelijke verdeling van het totaal aan gemeentesubsidies ging gelijk op met de verdeling van het aantal podia over de landsdelen. Relatief gesproken waren de subsidies iets hoger in landsdeel Noord en in West, en lager in Zuid en Oost. De subsidies van de Rijksfondsen kwamen voor 80% terecht bij 27 podia in 10 gemeenten. Van de € 0,5 miljoen provinciale subsidies kwam de helft van de provincie Overijssel, ten goede van 4 podia.

Hoe groter het podium, hoe groter het aandeel in de totale hoeveelheid gemeentesubsidies. De 11% grootste podia ontvingen 29% van alle gemeentesubsidies, en de 35% kleinste podia ontvingen 10% van alle gemeentesubsidies. De Rijksfondsen richtten zich vooral op de middelkleine podia.

Gemeentesubsidie per podium naar landsdeel x € 1000

Verdeling gemeentesubsidies naar podiumgrootte

⁸ Voornamelijk Fonds Podiumkunsten en Fonds Cultuurparticipatie.

Subsidies bleven achter bij stijgende prijzen

De kosten van de podia zijn in 2022 onder meer gestegen door de stijgende huurprijzen (13%), energietarieven (44%) en lonen (3%). De inkoop van aanbod kende ook een scherpe prijsstijging (62%), omdat er ook weer volledige zaalcapaciteit verkocht kon worden. En ook de overige inkoopkosten namen toe met de algemene prijsontwikkeling, die in 2022 11,8% bedroeg⁹.

Deze prijsstijgingen staan in schril contrast met de stijging van de gemeentesubsidies. In vergelijking met 2021 zijn de subsidies van gemeenten gemiddeld met 4% gestegen, met in totaal € 11,4 miljoen. Door de prijsstijgingen kan men minder kopen voor elke euro subsidie.

 ⁹ CBS, consumentenprijsindex 2022, jaarmutatie afgeleid (zonder consumentenbelastingen).

5 **Blik op 2023**

De podia zijn in 2022 de weg ingeslagen naar het niveau van vóór corona en ver gekomen. De kaartverkoop in het afgelopen jaar wijst er op dat deze trend zich voort zal zetten en in 2023 het niveau van vóór corona minstens zal evenaren.

Door de prijsstijgingen in 2022 bleek het niveau van de kosten structureel hoog. Energietarieven zijn gedaald, maar kunnen zo weer stijgen. De huur en de lonen zijn echter van structurele aard. In 2023 stijgen de lonen in de CAO Nederlandse Podia met 5%.

Producenten kampen op hun beurt net zozeer met stijgende prijzen en zullen dit in hun verkoopprijzen verwerken. Overheden stellen Fair Practice als voorwaarde aan productiesubsidies, wat de inkooprijzen van gesubsidieerde producties zal doen stijgen.

De vraag is in hoeverre de hogere kosten door het teruggekeerde publiek kan worden gedragen, door een hogere prijs te betalen en vaker te komen. De gemiddelde opbrengst per bezoek steeg in 2022 met 8%. Kan deze trend zich voortzetten? De koopkracht neemt in 2023 met 1,9% toe¹⁰, maar of dit voldoende ruimte biedt voor extra uitgaven aan podiumbezoek is niet zeker. Een dreigende BTW-verhoging kan verder roet in het eten gooien, zelfs als die voor alle producten en diensten van kracht wordt. Hoe duurder het leven, hoe zuiniger men leeft.

De gemeentesubsidies verliezen hun koopkracht

wanneer indexatie niet meebeweegt met de prijzen. Maar gemeenten zijn op hun beurt afhankelijk van de uitkering uit het gemeentefonds, waarvan een gevreesde herziening in 2025 nu al zijn schaduw vooruit werpt.

Ergens dit jaar komen deze ontwikkeling bij elkaar en stellen podia voor de keuze om kritisch in de kopen, het aanbod mogelijk te minderen, en een programma met de grootste kans op verkoop samen te stellen. Verdere groei van commerciële activiteiten ligt voor de hand. Intensieve marketing en actievere fondswerving zijn denkbare ontwikkelingen.

Er zijn beloftevolle inhoudelijke bewegingen gaande in de podiumkunsten, zoals het meer lokaal produceren, regionale samenwerking in programmeren, werken met gemeenschappen bij het bepalen van het programma en korter op de actualiteit produceren en programmeren. Deze taken vragen tijd, geld en een lange adem. Op korte termijn kan dit botsen met de financiële klem waarin podia dit jaar dreigen te raken. Op langere termijn kan het een steviger basis onder het publiek leggen. Voor podia en overheden een onderwerp om gelijkgestemd te raken.

¹⁰ Centraal Planbureau, Macro Economische Verkenningen 2024.

6 Verantwoording

De Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)

VSCD is sinds 1947 de branchevereniging van podia in Nederland. Het podium is de plek waar kunst tot leven komt. De VSCD ondersteunt, verbindt en representeert deze plekken van ontspanning, reflectie, verhalen en verwondering. De VSCD werkt aan een sterke positie van de podiumkunsten in Nederland. Een positie midden in de samenleving. Een sterke politieke lobby (lokaal en landelijk) en financieel gezond.

Populatie in 2022

In 2023 ontvingen alle 153 leden van de VSCD de TAS enquête, waarvan 119 die invulden. Voor de non-response is een schatting gedaan, op basis van gegevens van podia in dezelfde omvang klasse. Van 5 podia waren de gegevens niet goed bruikbaar. In totaal zijn de gegevens van 148 podia gebruikt in dit rapport om een beeld te schetsen van 2022. Bij vergelijking met 2021 worden de gegevens van 140 leden gebruikt die in beide jaren compleet zijn. Bij vergelijking met 2019 worden de gegevens van 115 leden gebruikt die in beide jaren compleet zijn.

Het Theater Analyse Systeem: de toetssteen voor podia

Het Theater Analyse Systeem (TAS) is sinds 1996 het online benchmarkstelsel voor de leden van de VSCD, gevoed door de inbreng van de leden. Podia kunnen hun bedrijfsvoering onderling vergelijken en inzicht krijgen in de staat van de branche als geheel. In het TAS staat informatie over het programmerings- en personeelsbeleid, de exploitatiebijdragen, de bezoekersaantallen en de marktaandeelen van onze leden. Deze informatie wordt ieder jaar via een vragenlijst opgehaald.

Er zijn verschillende referentiegroepen waar podia zich aan kunnen toetsen, bijvoorbeeld op basis van het aantal stoelen, het aantal uitvoeringen, het aantal zalen, het aantal inwoners in de gemeente, of bijvoorbeeld het feit of de horeca is verpacht of niet.

Onderliggende gegevens

De publicatie is met de grootste zorg samengesteld. Een verantwoording voor de publicatie is apart opgesteld, en bevat de tabellen met de gegevens die in deze publicatie grafisch worden weergegeven. De verantwoording is op aanvraag beschikbaar.

Bronnen

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Professionele podiumkunsten; capaciteit, uitvoeringen, bezoekers, regio (2021)

Bevolking; kerncijfers (2022)

Leerlingen in (speciaal) basisonderwijs; migratieachtergrond, woonregio (2022)

Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100 (2022)

Centraal Planbureau (CPB)

Macro Economische Verkenningen 2024 (2023)

Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)

Wat hebben mensen met cultuur? Tabel 3.1 (2021)

Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF)

Poppodia en -Festivals in Cijfers 2021 (2022)

Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD)

Podia 2021 (2022)

TAS 2022 (2023), TAS 2021 (2022), TAS 2019 (2020)

Voor deze uitgave geldt de *Creative Commons licentie Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationaal* (CC BY-SA 4.0). Het staat vrij om het werk te delen — te kopiëren, te verspreiden en door te geven via elk medium of bestandsformaat; het werk te bewerken — te remixen, te veranderen en afgeleide werken te maken voor alle doeleinden, inclusief commerciële doeleinden; onder de volgende voorwaarden:

1) Naamsvermelding — De gebruiker dient de maker van het werk te vermelden, een link naar de licentie te plaatsen en aan te geven of het werk veranderd is. Je mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met je werk of je gebruik van het werk.

2) Gelijk delen — Als je het werk hebt geremixt, veranderd, of op het werk hebt voortgebouwd, moet je het veranderde materiaal verspreiden onder dezelfde licentie als het originele werk.

Colofon

Tekst en analyse

Siebe Weide advies,
m.m.v. Peter-Paul Kleinlooh (VSCD)

Vormgeving

Ankie Stoutjesdijk

Databewerking

ABF Research

Uitgave

VSCD, Amsterdam, september 2023

© Vereniging van
Schouwburg- en
Concertgebouwdirecties

A-Lab [Lab 0.09]
Overhoeksplein 2
1031 KS Amsterdam

020 79 20 299
vscd.nl
info@vscd.nl

Wij zijn VSCD

Agora Theater

Amare

Amsterdamse Bosheater

Atlas Theater

Bijlauer Parktheater

BIMhuis

BRESheater

Chassé Theater

Cool kunst en cultuur

Cultura Ede

Cultureel Centrum Cascade

Culture & Congrescentrum van Beresteijn

Cultuurcentra Hilaander & Den Boogaard

Cultuurcentrum Griffioen

Cultuurhuis de Klaker

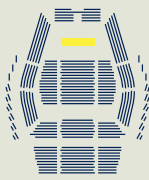
Cultuurkwartier Sneek

De Brakke Grond

De Doelen

De Dommel

De Goude Schouwburg

De Hanzehof

De Hofnaar

De Krom

De Koorbeurs

De Krakerling

De Kring Roosendaal

De Meerpaal

De Molenberg

De Muze

De Poortertj

De Rijwijke Schouwburg

De Tamboer

DeLaMar Theater

Deventer Schouwburg

Diligentia - en Pepijn

DNK

DO&G Theater

ECI Cultuurfabriek

Flint

Fulco Theater

Grand Theatre Groningen

Het Klooster

Het Koninklijk Concertgebouw

Het Nationale Theater

Het Speelhuis

HOFtheater

Hotel Theater Figli

Internationaal Theater Amsterdam

Isla Theater

Kennemer Theater

Kiefong

Kunstlinie Almere FlevoLand

Leide Schouwburg - Stadsgehoorzaal

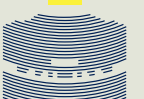
Luxor Theaters Rotterdam

Markant Uden

Martin'Plaza

Munttheater

Musis en Stadstheater

Muziekgebouw aan het IJ

Muziekgebouw Fris Philips Eindhoven

Nationale Opera & Ballet

Nu&Lab Stichting Plaza Futura

Parkstad Limburg Theaters

Parktheater Eindhoven

Pluin Theater

Podium Islermunda

Posthuis Theater

Posttheater

Prinses Christina Concorso

RegioCultuurCentrum Idea

Schaelfaartheater

Scheldertheater

Hallo overheid,

Wij zijn de stem van 153 podia. Wij richten ons met dit pamflet tot u, want hoewel we ondernemend van aard zijn, bepalen gemeenten, provincies en het Rijk in grote mate onze werkelijkheid. We vinden dat de overheden daarbij niet voldoende samenwerken. Hoewel de beleidsdoelen vaak dezelfde kant op wijzen, zijn de stappen die we in de praktijk kunnen maken te klein. Daar moeten we de touwtjes vaak aan elkaar zien te knopen. Ondertussen is aan regels en codes geen gebrek. We menen oprecht dat het anders kan en moet.

Uw beleid materialiseert zich in onze zalen en op onze podia: daar ontmoet de maker het publiek; daar is de inzet van alle spelers uiteindelijk op gericht. Een maker zonder podium is als een vis zonder water.

Elke voorstelling is een nieuwe belofte. Dat die vaak bewaarheid wordt, blijkt uit het feit dat de bezoekers in grote aantallen terugkomen. De magie is helemaal terug. Tegelijk is onze situatie best ingewikkeld. Daar lezen we niet zoveel over, vermoedelijk omdat we als vanzelfsprekend en solide worden gezien. Toch zijn we lang niet zo robuust als we eruitzien. Onze exploitatie hangt regelmatig aan een zijden draadje.

De podiumkunsten hebben de onverdeelde aandacht van de overheid nodig om toekomstbestendig te worden. We willen dat iets fundamenteels verandert in de keten. Als podia zijn we geen klein onderdeel en pakken we onze rol en verantwoordelijkheid, maar iedereen hoort mee te doen, ook makers en andere presenterende partners. Dan pas gaat het echt werken. De overheid is als spelverdeler en financier al helemaal onmisbaar. Daarom zeggen wij nu: 'Hallo overheid, heeft u even voor ons?'

V
S
C
D

van en
voor
podia

Wij zijn de regio, wij kennen de mensen

Wij zijn de organisaties achter schouwburgen, concertgebouwen, theaters en andere podia. Soms maken we onderdeel uit van multifunctionele organisaties of zijn we zelfs gefuseerd met makers. We variëren van klein tot supergroot. Onze gebouwen zijn soms al heel oud en soms gloednieuw, maar onze harten zijn overal even jong. We werken ook veel buiten de deuren: we organiseren festivals en maken producties op locatie. De lijst met partners in cultuur, bedrijfsleven en het maatschappelijk domein is oneindig lang. In grote steden zijn we vaak gespecialiseerd naar rol en/of discipline. De meesten van ons brengen vrijwel alles voor iedereen. Onze bezoekers komen uit de brede regio, ver over de grenzen van onze gemeenten.

Wij zijn werkelijk overal. Winschoten, Sneek, Heerhugowaard, Meppel, Almere, Harderwijk, Kampen, Enschede, Zutphen, Utrecht, Naaldwijk, Veghel, Venlo, Goes, Maastricht en ga zo maar door. Wij staan midden in de samenleving. Voor ons is elk stukje Nederland even relevant. En hoewel we allemaal onze eigen sores hebben, en we sterk onderling kunnen verschillen, voelen we ons nadrukkelijk deel van het landelijk netwerk. De regio is Nederland en andersom. We willen dat we ook door de overheid gezien en behandeld worden als een deel van een nationale keten, en niet als losstaande voorzieningen waar alleen de wethouder verantwoordelijk voor is. Dan kan de keten aan effectiviteit en efficiency winnen en groeit de impact.

Wij zijn opgericht voor en vaak ook door het publiek. We voelen ons tegelijk verwant met onder meer dansers, acteurs, cabaretiers, musici, theatermakers, componisten, orkesten en ensembles. We werken met vrije producenten en met gesubsidieerde makers. Die makers komen overal vandaan: uit de regio, uit het land en uit het buitenland. We zijn geen doorgeefluik, we maken heel bewust keuzes. Zo ontwikkelen we programmalijnen die inspelen op de behoeften en die de mensen op de been brengen. Met ons werk slaan we de brug tussen de maatschappelijke opgaven in onze omgeving, de wensen van ons publiek en de artistieke ambities van de makers. Wat we doen is altijd een balanceer-act, want artistiek en zakelijk succes lopen niet altijd parallel; we willen vernieuwen en blijven investeren in jong en nog kwetsbaar talent.

We vervullen meerdere functies

Volgens ons zijn theaters, schouwburgen en concertzalen voorzieningen waar burgers op moeten kunnen rekenen. Wij geloven dat het hebben van toegang tot theateraanbod een recht is in een democratie. Onze voorstellingen en festivals fungeren als ontmoetingsplaatsen. We dragen bij aan het gevoel van verbondenheid met een aanbod dat inspeelt op de lokale en regionale identiteit.

Hoewel onze gebouwen vaak beeldbepalend zijn, ligt onze ware kracht in onze verbinding met het publiek en in ons grote lokale, regionale en landelijke netwerk. Onze organisaties zijn gevoelige machines die continu in overleg staan met derden; we maken dagelijks lastige keuzes en wegen bedrijfsrisico's af. We willen er voor iedereen zijn. Tegelijkertijd schrijven we bij voorkeur zwarte cijfers. Het handhaven van een evenwicht tussen inhoud en commercie is een voortdurende uitdaging. We willen vernieuwen, en nieuwe groepen aanspreken en onze vaste bezoeker behouden.

Ons werk is gelaagd. Wij voeren meerdere samenhangende en elkaar versterkende functies uit. De volgende vijf functies zijn allemaal nodig om een volwaardige rol te kunnen spelen:

- 1 - het programmeren van professioneel en veelzijdig artistiek aanbod,**
- 2 - het (laten) ontwikkelen van specifiek aanbod,**
- 3 - het stimuleren van ontmoeting en debat (maatschappelijk programma),**
- 4 - het bevorderen van cultuureducatie en talentontwikkeling,**
- 5 - een platform zijn voor de amateurkunst.**

We vinden het belangrijk dat de overheid de gelaagdheid en complexiteit van onze bedrijfsvoering begrijpt en erkent.

Uit liefde voor het publiek

Onze ambitie is om een bijdrage te leveren aan de gemeenschap door middel van theater, dans en muziek. We geloven dat elke inwoner recht heeft op de schoonheid, het vermaak en de troost die deze kunstvormen bieden. Als directeur van een theater of een concertzaal fungeer je als curator met een visie op zowel de stad als de podiumkunsten. Het is een belangrijke en urgente opdracht om meer doelgroepen met diverse kenmerken en voorkeuren aan te spreken.

We streven ernaar om voor iedereen herkenbaar te zijn, om te prikkelen en grenzen te verleggen, onze bestaande achterban daarin mee te nemen en nieuwe inwoners te bereiken. Dat vraagt maatwerk en geraffineerde strategieën. Ons doel is om zoveel mogelijk verschillende mensen te bereiken. We willen diversiteit en inclusie in al ons doen en laten verankeren.

We fungeren ook als curatoren van ontmoetingen. Met ons werk streven we ernaar om het leven van onze bezoekers te verrijken. We bieden zowel vermaak als ontregeling. In een wereld die steeds meer gepolariseerd raakt, willen we samenhang creëren. Ons aanbod draagt meetbaar bij aan het woon- en vestigingsklimaat en heeft betekenis voor de stad en voor de hele regio. Als podia zetten we ons in voor het welzijn en de welvaart van de bevolking.

We nodigen verschillende makers uit om waarde te creëren voor de inwoners van onze gemeenten. Om dit te bereiken, werken we niet alleen samen met bekende nationale gezelschappen. We besteden ook veel aandacht aan lokale makers en amateurs. We bieden een creatieve ruimte voor lokale en amateurgezelschappen en fungeren als ontmoetingsplaats waar verschillende groepen elkaar kunnen inspireren. We begrijpen dat het publiek niet altijd wordt gedreven door de inhoud of artistieke kwaliteit en dat plezier en uitgaan op zichzelf ook uiterst belangrijk zijn.

De urgentie om te blijven veranderen

De tijd waarin we leven kent reusachtige maatschappelijke opgaven: klimaatverandering, oorlog, sociale en economische ongelijkheid, migratie, racisme, vergrijzing en politieke polarisatie. De spanningen die hieruit volgen zijn overal voelbaar, ook in onze gemeenten, bij ons publiek en op onze podia. Ze zijn tegelijk een bron van inspiratie voor ons als podia en voor de makers, want ze raken ook aan onze reden van bestaan. We worden erdoor gemotiveerd om die actuele zorgen en vraagstukken een plek te geven in ons programma.

Theaters, schouwburgen en concertzalen zijn altijd plekken geweest waar werk wordt gebracht dat mensen kan raken, ontroeren en aanzetten tot reflectie. Theaters kunnen thematiseren en rust en verbroedering brengen. We zijn ervan overtuigd dat we in de tijd waarin we nu leven, met alle grote maatschappelijke opgaven, meer nodig zijn dan ooit. Het vraagt van ons dat we nog dichter op ons publiek kruipen.

Er is reden om de veranderingen en vernieuwingen die al op veel plekken in het land zijn gestart te intensiveren. We zijn gemotiveerd om onze voorzieningen nog toegankelijker te maken en bruggen te bouwen naar *communities* die zich nog niet thuis voelen bij ons. We leren werken vanuit hun vraag en niet vanuit ons aanbod. Zo geven we mede vorm aan sociale verandering, inclusiviteit bevorderen en nieuwe generaties kunstenaars ruimte bieden. De ingezette ontwikkelingen die nu al tot meer impact leiden, bewegen zich langs de volgende zes vernieuwingslijnen:

- We betrekken verschillende publieksgroepen intensiever bij ons programma en programmeren voorstellingen die (cultureel) diverse perspectieven weerspiegelen.
- We creëren cultuur-educatieve programma's die jong en oud enthousiast maken voor theater, muziek en ander aanbod. We zijn ook een plek voor talentontwikkeling en amateurs.

- Onze gebouwen hebben steeds meer de sfeer van een artistieke werkplaats waarin overdag activiteiten plaatsvinden en sluiten nauw aan bij de (verblijfs)wensen van mensen.
- We werken nauw samen met makers aan plannen en producties en bieden hun meerjarig de ruimte om te groeien en samen publiek op te bouwen, en we geven ook het vertrouwen en de ruimte voor experiment. Falen mag.
- Andere partijen die onze visie delen, worden mede-eigenaar van delen van ons programma en zijn soms ook verantwoordelijk voor het proces van productie tot en met publiekswerving.
- We werken efficiënter en verminderen onze ecologische voetafdruk door duurzame materialen te gebruiken, energiezuinige technologieën te omarmen en voorstellingen langer vast te houden (*Theatre Green Book*).

Wat onze slagkracht smoort

De staatssecretaris spreekt geloof uit in de sector. Ook onze wethouders en gedeputeerden hebben vaak het hart en de tong op de goede plek. Dat zorgt voor warme gevoelens en die hebben we ook nodig, want iedereen heeft waardering nodig om te kunnen groeien. En het helpt ook in het publieke debat over de waarde van cultuur. De eerste schetsen van de Raad voor Cultuur over bestelvernieuwing maken ons nieuwsgierig, want onze motivatie om verder te veranderen is krachtig. Volgens ons zit er samenhang tussen onze ontwikkelrichting en die van de makers. Ook als overheid hanteert u tot nu toe doelstellingen die, zij het in grote lijnen, met onze agenda corresponderen.

Onze ontwikkeling wordt sterk geremd doordat de aandacht voor vernieuwing, samenwerking en experiment zwaar concurreert met die voor onze dagelijkse bedrijfsvoering. Want vrijwel elk van ons worstelt met forse exploitatievraagstukken. Covid-19 is overwonnen, met de nodige hulp. De fundamentele kwesties zijn echter niet kleiner geworden. Door stijgende lasten en een achterblijvende indexering (in totaal 215 miljoen in de periode 2010-2019) is de exploitatie van velen van ons door de jaren verder uitgehold. Het overeind houden van de gebouwen lijkt soms een doel op zich geworden, waardoor we interen op het programma. Een deel van ons is te sterk afhankelijk van vrijwilligers geworden en het werven van personeel is nu, door krapte op de arbeidsmarkt, vaak problematisch. Ook *fair pay*, waarvan het belang door ons volledig wordt onderschreven, zowel voor vast als flexibel personeel, geeft door de achterblijvende indexering een enorme druk.

Steeds vaker moeten we kiezen, en ook nee zeggen. Want er kloppen het hele jaar door ongelooflijk veel makers op onze deuren. Dat zijn zowel bestaande producenten als beginnende makers en zowel vrije producenten als gesubsidieerde gezelschappen. Iedereen wil onze volle aandacht en een plek op ons podium. Wie we geen plek geven, voelt zich miskend. Tegelijk horen we regelmatig dat we meer lef kunnen tonen en scherpere keuzes moeten maken. Het mag duidelijk zijn dat het streven naar langere en intensievere samenwerkingen met de ene partij ten koste gaat van anderen. Die pijn gaat de sector in toenemende mate voelen.

 Berekeningen die recent zijn uitgevoerd in opdracht van de VSCD wijzen uit dat de VSCD-podia in de periode 2010-2019 door uitblijvende indexering samen 215 miljoen euro zijn misgelopen.

Alle gewenste bewegingen zijn al herkenbaar in het veld. We hebben bepaald niet stilgezeten. Er zijn veel positieve voorbeelden, maar per saldo ontbreekt het ons vaak aan voldoende schaal om de grote obstakels van deze tijd te overwinnen. De individuele podia zijn niet groot genoeg om de uitdagingen te lijf te gaan. En ook samenwerking kost tijd en geld. Dit alles beperkt het vermogen om de uitdagingen op nationaal niveau aan te pakken en effectieve oplossingen te bieden. Daarvoor is veel meer nodig.

In de praktijk ondersteunt u op verschillende manieren de veranderwensen. Dat doet u vrijwel altijd gefragmenteerd en doorgaans tamelijk kleinschalig. De samenhang tussen landelijke en lokale subsidies voor de infrastructuur is beperkt, waardoor het moeilijk is om een geïntegreerde aanpak te realiseren. Uw bijdragen zijn versnipperd over talloze regelingen. Ze gaan gepaard met verschillende definities en soms tegenstrijdige normen en criteria, en wanneer we verschillende regelingen combineren verdwijnen we in een woud aan administratieve verplichtingen. Het voelt soms alsof we gesmoord worden in kleinschalige goede bedoelingen van de overheid en fondsen, waardoor de echte ruimte om vernieuwend en ondernemend te opereren wordt weggezogen. Dit is niet ondankbaar bedoeld; het is een feitelijke beschrijving. De uren die opgaan aan papier, plannen en verantwoordingen kunnen beter worden besteed.

Onze basissubsidie komt vrijwel altijd van de gemeenten. Vaak betalen we een groot deel terug voor de huur van onze panden. Velen van ons houden weinig tot geen geld over voor programmering en verdienen dat zelf bij elkaar, onder andere via congressen en evenementen. Hoewel dat bewerkelijk is en de eisen en verantwoording op onze bedrijfsvoering drukken, sprokkelen we vaak ook kleinere subsidies binnen bij andere publieke en private bronnen. Maar de grote beweging kunnen we hier zeker niet mee maken.

Wij merken op dit moment dat bij onze gemeenten de zenuwen toenemen. Hoeveel geld blijft er op termijn over voor de taken die de gemeente uitvoert? In sommige plaatsen zal het voortbestaan van onze organisaties in gevaar komen. Dit is de bijl aan de wortel van het bestel. Hebben we wel voldoende door hoe verstrekkend de consequenties daarvan zijn?

Geef ons houvast, vrijheid en middelen

Ons doel is om breed gewaardeerde, relevante, goed functionerende podia met een duurzame bedrijfsvoering te zijn die openstaan voor iedereen. We creëren waarde voor inwoners door artistiek werk op een voor hen aantrekkelijke manier te presenteren. We willen dat het publiek zich bij ons warmt aan het vuur van de makers, want die ervaring verrijkt het leven. We willen de hele samenleving in ons huis terugzien. Hoe beter de podia functioneren, hoe beter dat is voor kunstenaars, publiek en de samenleving.

Om dat te bereiken hebben wij ten eerste een overheid uit één stuk nodig. De historische afspraak dat de presentatie van podiumkunsten een gemeentelijke verantwoordelijkheid is en de productie van het Rijk maakt dat het stelsel langzaam uit elkaar wappert. U kunt podia en makers niet langer apart aansturen en dan maar zien wat ervan komt. Het is een vertraagd ongeluk in wording. We hebben overheden nodig die samen de verantwoordelijkheid nemen om de wezenlijke tekorten in ons bestel op te lossen.

De afgelopen jaren is veel energie besteed aan gesprekken over de cultuurregio's, terwijl er nog weinig is veranderd. Dat maakt ons ook enigszins sceptisch over de volgende ronde. Wij zeggen tegen u: verhelder uw posities en rollen, maak afspraken die ons houvast geven, bundel financiële middelen en creëer ruimte en lucht om werkelijke stappen te zetten in de keten.

Wat wij van u nodig hebben is het volgende

1. Zorg voor wettelijke verankering van het samenspel in het stelsel

Om de podiumkunsten te bestendigen en doorontwikkeling te bevorderen is een stevige basis onontbeerlijk. Het bouwwerk van de podiumkunsten is grotendeels gebaseerd op historische afspraken tussen overheid en gemeenten. Alleen de verantwoordelijkheid van het Rijk is vastgelegd in de Wet op het specifiek cultuurbeleid, die het gesubsidieerde aanbod beschermt. Echter, er ontbreekt een goede definitie van podia, waardoor we geen referentie hebben voor functies en financiering van schouwburgen, theaters en concertzalen. Ook zijn financieringsnormen nodig die de sector houvast geven.

Wij geloven dat het verankeren van de eerdergenoemde vijf functies een grote bijdrage levert aan de toekomstbestendigheid van de podiumkunsten. Tegelijk dient de wet ook de rolverdeling tussen gemeenten, provincies en Rijk te herzien en expliciet vast te leggen. Het voorzien in professioneel podiumkunstaanbod hoort een verplichting te zijn, ook in gemeenten zonder podium. Zo kunnen deze gemeenten ook bijdragen aan podia bij de burens waarvan hun inwoners gebruikmaken. Afspraken over het op peil houden van de financiering (consequente trendvolging) horen ook in de wet.

Ook het delen van publieksdata tussen alle partijen die gebruik maken van overheidsmiddelen dient in de wet te worden vastgelegd. Dan kan dat proces eindelijk in een versnelling komen en is vrijwilligheid niet langer een optie.

Een gezamenlijke ontwikkelagenda voor de podiumkunsten zou in een convenant tussen VNG, IPO, OCW en de sector verankerd kunnen worden. Dit in aanloop naar de wet.

2. Realiseer gratis theaterbezoek voor kinderen en jongeren in heel Nederland

Het is erg belangrijk om theaterbezoek voor alle kinderen en jongeren van 0-18 jaar even gemakkelijk te maken. Dit heeft een directe relatie met het streven naar brede welvaart en met ons streven naar een sector die werkelijk inclusief en divers is.

Daarnaast hoort dit structureel en door het hele land op dezelfde manier te worden aangepakt. Ieder doet dat nu voor zich, waardoor een lappendeken aan regelingen is ontstaan. En ondertussen zijn toegangsprijzen die op u en ons wellicht geen indruk maken voor veel inwoners toch werkelijk een niet te beslechten drempel.

3. Stel voor makers samenwerking met podia als voorwaarde voor subsidie van de overheid en fondsen

Zoals eerder aangegeven zien wij de meerwaarde wanneer voorstellingen samen met ons, of in opdracht van ons, worden gemaakt. Het aantal voorbeelden van samenwerkingen, vaak ook regionaal, is indrukwekkend. We merken wat het doet met ons publiek en met de bestuurders van onze gemeenten wanneer makers zich aan een podium verbinden en zo herkenbaar worden voor het publiek. Podia weten als geen ander wat er lokaal leeft. Daardoor kunnen we makers als (co)producent helpen bij het opbouwen van publiek. Makers maken ons beter en andersom.

Wij willen daarom nog intensiever samenwerken met makers. Het systeem is daar op dit moment nog niet optimaal op ingericht. We zouden graag een clustering zien van gezelschappen rond onze podia. Veel podia zouden makers voor langere tijd een plek willen bieden. Makers worstelen met de vraag hoe ze een band kunnen opbouwen met al die verschillende speelplekken. De omloop-snelheid van producties, de permanente onrust om de aantallen speelbeurten en bezoekersaantallen te behalen, maken dat niet gemakkelijk. De productie-eisen aan makers zouden daarom substantieel omlaag mogen. Dan wordt het voor ons ook beter behapbaar en mag er ook eens iets mislukken. Niet elke voorstelling kan overal succesvol zijn.

De samenwerking tussen standplaatstheaters (en theaters met een vergelijkbare brede rol) en BIS-toneelgezelschappen is in de afgelopen jaren veel intensiever geworden. Die lijn willen we met kracht doorzetten. Hetzelfde geldt voor het door het Fonds Podium-

kunsten gesubsidieerde aanbod op de vlakkevloerpodia. Beleidsplannen van theaters en makers dienen te worden afgestemd, en meerjarige afspraken horen de norm te worden. Op deze manier komt het profileren van standplaatstheaters als een herkenbaar merk ook dichterbij. Ook voor makers en gezelschappen die op het Fonds Podiumkunsten zijn aangewezen, zou als voorwaarde gaan gelden dat ze meerjarig samenwerken met vaste schouwburgen, theaters en concertzalen en hun plannen met ons afstemmen.

4. Financier meerjarige gezamenlijke regionale en landelijke impactprogramma's

De vernieuwing gaat niet top-down tot stand komen, maar alleen van onderop, vanuit de individuele spelers, komen we ook niet tot het schaalniveau dat nodig is. In het recente rapport 'Elke regio telt' van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving en de Raad voor het Openbaar Bestuur wordt het antwoord gegeven op de vraag wat ervoor nodig is om de brede welvaart in alle regio's van Nederland te bevorderen. Gepleit wordt voor een herijking van de reguliere beleids- en investeringslogica, voor investeringen in langjarige programma's voor regionale ontwikkeling en voor een vitale relatie tussen regio's en rijksoverheid. De podiumkunsten horen bij 'brede welvaart' en de adviezen sluiten naadloos aan bij ons pleidooi. Voor de regionale spreiding van podiumkunsten zijn onze podia het belangrijkste instrument.

Wij willen coalities vormen rondom impactprogramma's over onder meer:

- **Duurzaamheid**
- **Diversiteit & Inclusie**
- **Talentontwikkeling en vlakkevloerprogrammering**
- **Publieksopbouw en publieksstrategie**
- **Overstijgend regionaal programmeren**
- **Regionale (co)productie**

Wat ons betreft wordt meerjarig projectmatig samengewerkt met als doel de impact te vergroten. Naast regionale coalities kan het ook gaan om samenwerkingen binnen bijvoorbeeld de concertzalen en vlakkevloeren, die landelijk samenwerkende speelformen vormen. Makers en andere samenwerkingspartners maken ook deel uit van deze coalities. Het is actie en praktijkonderzoek ineen. Sommige coalities kunnen mogelijk aansluiten bij de Regio Deals en/of Leefbaarheidsprogramma's van de provincies. Financiële ondersteuning is nodig om deze coalities mogelijk te maken.

In het rapport van januari 2022 benoemde de Corona Denktank goede voorbeelden van samenwerking op het gebied van publieksopbouw en publieksstrategie. Zo werd gesproken over het ontwikkelen van regionale profielen waarin de programmering wordt afgestemd en gezamenlijk aanbod wordt gepromoot.

Om deze reden zijn de VPT, de NAPK en de VSCD al bezig met het vertalen van het Britse *Theatre Green Book*, waarin waardevolle aanwijzingen en richtlijnen zijn opgenomen. Hierna zijn gezamenlijke inspanningen nodig om de plannen te implementeren.

5. Stem regelingen van overheden en fondsen vergaand af en verlaag de bureaucratistische druk

Het is essentieel dat subsidieregelingen eenvoudig en uniform worden. Dat geldt zowel voor de overheid als voor publieke en private fondsen. Elke organisatie schrijft jaarlijks tientallen plannen, verantwoordingen en aanvragen. De accountants verdienen goed aan ons vanwege vaak verplichte verklaringen. Het runnen van een cultuurinstelling is nu een herhaaloefening in bureaucratistische vaardigheden. Overheid en sector houden elkaar bezig. Onze aandacht, tijd en geld kunnen beter worden benut. Een overheid die vertrouwen geeft, minder regels en verantwoording eist, en afgestemde criteria hanteert, zal de slagvaardigheid van de podiumkunstensector aanzienlijk zien toenemen. En dat betaalt zich terug.

6. Definieer een collectieve onderzoeksagenda die zowel beleid als praktijk verder helpt

In deze tijd van veranderingen en onzekerheden geloven wij dat het essentieel is om een gezamenlijk gefinancierde wetenschappelijke onderzoeksagenda op te stellen. We vragen u (VNG, IPO, OCW) om dat samen met ons en producenten en met de universiteiten te doen. De agenda richt zich specifiek op het thema ‘theater van de toekomst’, sluit aan bij de ingezette veranderingen en concentreert zich rondom een toegewijde hoogleraar. Het doel van deze leerstoel is niet om zich te richten op technische aspecten of institutionele structuren. We willen het gesprek over de toekomst van de podiumkunsten en de rol in de democratie verduurzamen. We willen grenzen blijven verleggen, innovatieve benaderingen verkennen en de praktijk onderzoeken. Daarnaast willen we onze impact beter zichtbaar maken en ons verhaal beter vertellen. Het programma slaat de brug tussen de wetenschap, de sector en de bestuurders en de politiek.

Samenvatting

Wij zijn de stem van 153 podia. Wij kennen de inwoners van dit land en wij wonen bij hen om de hoek. We streven samen met de makers naar een aanbod dat betekenis heeft voor elke burger, ongeacht achtergrond, overtuiging of woonplaats.

Vijf functies podia

Wij stellen vast dat een volwaardig podium dat deel kan zijn van het bestel de volgende vijf functies vervult:

- 1 - het programmeren van professioneel en veelzijdig artistiek aanbod,
- 2 - het (laten) ontwikkelen van specifiek aanbod,
- 3 - het stimuleren van ontmoeting en debat (maatschappelijk programma),
- 4 - het bevorderen van cultuureducatie en talentontwikkeling,
- 5 - een platform zijn voor de amateurkunst.

Vernieuwingslijnen

In dit pamflet laten we zien dat het bestel onder grote druk staat. Er staat veel op het spel. De vernieuwingen die we in gang hebben gezet en nu al tot meer impact leiden, bewegen zich langs de volgende lijnen:

- We betrekken verschillende publieksgroepen intensiever bij ons programma en programmeren voorstellingen die (cultureel) diverse perspectieven weerspiegelen.
- We creëren cultuur-educatieve programma's die jong en oud enthousiast maken voor theater, muziek en ander aanbod. We zijn ook een plek voor talentontwikkeling en amateurs.
- Onze gebouwen hebben steeds meer de sfeer van een artistieke werkplaats waarin overdag activiteiten plaatsvinden en sluiten nauw aan bij de (verblijfs)wensen van mensen.

- We werken nauw samen met makers aan plannen en producties en bieden hun meerjarig de ruimte om te groeien en samen publiek op te bouwen, en we geven ook het vertrouwen en de ruimte voor experiment. Falen mag.
- Andere partijen die onze visie delen, worden medeigenaar van delen van ons programma en zijn soms ook verantwoordelijk voor het proces van productie tot en met publiekswerving.
- We werken efficiënter en verminderen onze ecologische voetafdruk door duurzame materialen te gebruiken, energiezuinige technologieën te omarmen en voorstellingen langer vast te houden (*Theatre Green Book*).

Stysteemverandering

Wij zijn vol overtuiging aan het werk, maar om werkelijk een omslag te maken is meer nodig. Dat vraagt om meer samenwerking en ook om een systeemverandering. Daarom vragen we indringend aan Rijk, provincie, gemeenten en fondsen om gezamenlijk met de sector de volgende opgaven te realiseren:

- Zorg voor wettelijke verankering van het samenspel in het stelsel.
- Realiseer gratis theaterbezoek voor kinderen en jongeren in heel Nederland.
- Stel voor makers samenwerking met podia als voorwaarde voor subsidie van de overheid en fondsen.
- Financier meerjarige gezamenlijke regionale en landelijke impactprogramma's.
- Stem regelingen van overheden en fondsen vergaand af en verlaag de bureaucratische druk.
- Definieer een collectieve onderzoeksagenda die zowel beleid als praktijk verder helpt.

Met dit pakket komt uw en onze missie om voor alle burgers verschil te kunnen maken werkelijk dichterbij.

Verantwoording

Dit pamflet is het resultaat van een traject dat bestond uit: onderzoek onder de VSCD-leden, deelsessies tijdens de ledenvergadering, speciale werkateliers door een kerngroep van leden en een bijeenkomst met externe stakeholders. Tijdens het proces vond op meerdere momenten afstemming plaats met het bestuur van de VSCD. Het pamflet is door het bestuur vastgesteld na terugkoppeling met de leden via de regiovoorzitters.

Dank gaat uit naar alle VSCD-leden voor hun input en grote betrokkenheid. In het bijzonder geldt dit voor de deelnemers aan de werkateliers:

Mirjam Barendregt (Orpheus)

Jeroen Bartelse (TivoliVredenburg)

Wiebren Buma (Cultuur Kwartier Sneek , bestuurslid VSCD)

Paul L'Herminez (De Hofnar, Valkenswaard)

Walter Ligthart (Theater Rotterdam)

Eva Middelhoff (Stadsschouwburg Nijmegen en de Vereniging , bestuurslid VSCD)

Patrick Marcus (Lampegiet)

Irene Pronk (Leidse Schouwburg en Stadsgehoorzaal)

Niek Vom Bruch (Grand Theatre Groningen)

Dianne Zuidema (Schouwburg Amstelveen)

Joery Wilbers (De Domijnen , bestuurslid VSCD)

Speciale dank voor hun bijdragen tijdens respectievelijk de ledenvergadering en het eerste werkatelier gaat ook uit naar:

Henriëtte Post en Tobias Kokkermans (Nederlands Theater Festival, Amsterdam Fringe Festival)

Speciale dank voor hun bijdragen gaat ook uit naar de andere leden van het VSCD-bestuur:

Gea Zantinge (Het Koninklijk Concertgebouw, voorzitter), Leontien Wiering (Amare),

Arjen Berendse (Theater aan de Slinger), Harry de Bruin (TheaterHangaar) en

Sewan Mumcuyan (Stadsschouwburg Utrecht)

Dat geldt ook voor de externe stakeholders die op persoonlijke titel geraadpleegd zijn:

Marieke van Engelen (IPO)

Rehana Ganga (Het Nationale Theater)

Dian Hoelscher (VVTP)

Fenna van Hout (VNG)

Romy Jochems (VSB)

Lonneke Kok (RvC)

Nicolien Luttels (NAPK)

Dennis Stam (OCW)

Ilay den Boer (TG Ilay)

Simon van den Berg (Theaterkrant)

Robert-Jan Veen (De Keet)

Astrid Weij (Kunsten '92)

Procesteam:

Gabbi Mesters, directeur VSCD (opdrachtgever)

Mirthe van Merwijk, verenigingscoördinator VSCD (secretaris)

Thomas van Dalen (onderzoek, procesbegeleiding en tekst)

Eindredactie: Felix van de Vorst | Vormgeving: Ankie Stoutjesdijk

v
sc
d

van en
voor
podia

© Vereniging van
Schouwburg- en
Concertgebouwdirecties

A-Lab [Lab 0.09]
Overhoeksplein 2
1031 KS Amsterdam

020 79 20 299
vscd.nl
info@vscd.nl

